

Наталія ТУРМИС,
 orcid.org/0000-0001-5085-7537
 кандидат історичних наук,
 асистент кафедри нової та новітньої історії зарубіжних країн
 Львівського національного університету імені Івана Франка
 (Україна, Львів) n_turmys@ukr.net

ОГЛЯД НІМЕЦЬКОМОВНОЇ УКРАЇНИКИ В КНИГОЗБІРНЯХ ВІДЕНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

У статті проаналізовано німецькомовну україніку в книгозбірнях Віденського університету. Зазначено, що праці, присвячені історії України? становлять значну частку фондів Головної університетської бібліотеки та бібліотеки Східноєвропейської історії та славістики. Визначено тематику історичної німецькомовної україніки, зібраної у колекціях бібліотеки, – історія Галичини, історія церкви, процеси націєтворення, соціально-економічна та локальна історія.

Ключові слова: україніка, бібліотека, фонд, Віденський університет.

Natalia TURMYS,
 Ph D (History) Assistant Professor
 of the Department of Modern and Contemporary History
 of Foreign Countries. Ivan Franko National University of Lviv
 (Ukraine, Lviv) n_turmys@ukr.net

A REVIEW OF THE UKRAINIAN STUDIES IN THE GERMAN LANGUAGE IN THE VIENNESE UNIVERSITY LIBRARY

Of the tasks of the Ukrainian major national informational space the compilation of a fundamental electronic collection of books and manuscripts on «Ukrainika» (Ukrainian studies), like these that already function in many civilised countries of the world, is one of priorities. With this in consideration, the funds of Viennese University library, that are so rich in the Ukrainian studies, are of great scientific value. As is well-known, Ukraine and Austria have centuries-old historical links which deepened after the West Ukrainian lands became a part of the Habsburg monarchy. In the XIX century, thanks to the political and religious tolerance of the Austrian state to the peoples within the monarchy, Vienna turned into a cultural center for the Ukrainian progressive youth who got their education and gained experience of political struggle there. After the disintegration of the Danubian monarchy, Austria became a constant centre of the Ukrainian intelligency emigres. It is quite natural, that the libraries of Vienna, including the library of the Viennese university, still keep a substantial lot of materials of archival and published Ukrainika. In the library of the Viennese university a significant amount of Lviv editions of the end of XIX – beginnings of the XX century is collected, as also Soviet and foreign works of the interwar and post-war periods, and contemporary researches. With a considerable stock of Ukrainika in the funds of the aforementioned university library, the attention in the article has been drawn to the researches in the German language, which are yet little-known in the Ukrainian historiography. Their introduction into the scientific circulation will essentially expand the horizons of Ukrainian historiography and will allow the researches to analyse the place and role of Ukraine in the world's general historical processes.

The library of the Viennese university possesses a unique fund of dissertations and master theses on Ukrainian studies, including such objects of research as Ukrainian national movement in Galicia, Greek-Catholic church, and Ukrainian immigration in Vienna (I. Nimčuk, M. Yaremko, B. Staruch, E. Olentschouk, O. Kmuta, M. Bergmann, H.-D. Komp). Among the bibliographic variety of basic researches of the Viennese university library, our attention is drawn, first of all, to the rare German language edition of 1796 J. K. von Engel and the works in the German language of the Ukrainian researchers, namely, M. Korduba, O. Hryzaj, I. Mirchuk, and others. As to the newest editions on Ukrainika in the library funds, the works by the following authors deserve mentioning first of all: on the problems of national construction – A. Kappeler, K. S. Jobst, A. V. Wendland; on the local history – G. Hausmann, P. Fäßler, B. Kuzmany, T. Penter; on the church history in Ukraine – M. Kunzler, T. Chagala, A. Mykhailenko, B. Wójtowicz-Huber; and on political movements in Galicia – A. V. Wendland, K. S. Jobst, D. Hüchtker.

So, the historical Ukrainian studies makes a considerable part of the funds of the Viennese university library and is represented both by the scientific inheritance of Ukrainian researchers and the works by foreign specialist on Ukrainian problems.

Key words: *ukraine, library, fund, university of Vienna.*

Постановка проблеми. Одним з першочергових завдань національного гуманітарного інформаційного простору України є укладання фундаментальної електронної книжкової та рукописної колекції «Україніки», на зразок тих, які функціонують у багатьох цивілізованих країнах світу. З огляду на це багаті на україніку фонди бібліотеки Віденського університету становлять велику наукову цінність. Загальновідомим є факт про багатовікові історичні зв'язки між Україною та Австрією, які поглибилися після входження західноукраїнських земель до Габсбурзької монархії. У XIX ст., завдяки політичній та релігійній толерантності Австрійської держави до народів монархії, Відень перетворився на культурний осередок для української прогресивної молоді, яка здобувала там освіту і набувала досвіду політичної боротьби. Після розпаду Дунайської монархії, Австрія стала центром політичної еміграції для української інтелігенції. Цілком закономірно, що бібліотеки Відня, серед яких і бібліотека Віденського університету, зберігають чимало матеріалів архівної та опублікованої україніки. Зважаючи на величезний обсяг україніки у фондах університетської бібліотеки, в статті акцентовано увагу на німецькомовні дослідження, маловідомі в українській історіографії.

Аналіз досліджень. Першу спробу аналізу україніки в архівах та бібліотеках Відня здійснив канадський історик Павло-Роберт Магочій «Відень, як ресурс для українознавства: з особливим поглядом на Галичину» (Magocsi, 1980: 610–626). Відновлення незалежності надало вітчизняним дослідникам більших можливостей доступу до світових книгозбірень, і саме в 90-х рр. XX ст. з'явилися огляди україніки Відня Петра Ричкова (Ричков, 1993) та Володимира Потульницького (Потульницький, 1999: 60–70). Від моменту появи згаданих публікацій пройшло майже 25 років, фонди Віденської університетської бібліотеки наповнилися новими надходженнями, систематизація яких є на часі.

Мета статті. Проаналізувати німецькомовну україніку у книгозбірнях Віденського університету та залучити її до наукового обігу української історіографії.

Виклад основного матеріалу Віденська університетська бібліотека є найдавнішою, діючою (функціонує з 1365 р.) університетською книгозбірею у німецькомовному світі та однією з найбільших загальнодоступних публічних бібліотек Австрії. Бібліотечний фонд Віденського університету на сьогодні налічує понад 7.4 млн. книг, 513.000 Е-книг, 80.000 Е-журналів та 9.000 сканованих періодичних видань. Головна університетська бібліотека з 1884 р. розміщується на вул. Universitätsring 1, 1 A-1010 та налічує понад 2,7 млн. примірників книг і 2.702 назв журналів. До структури бібліотеки Віденського університету, окрім Головної бібліотеки, входять 42 бібліотеки університетських інститутів. Велике зібрання україніки Віденського університету зосереджено в бібліотеці Східноєвропейської історії та славістики (Campus der Universität Wien Spitalgasse 2-4, Hof 5.2 A-1090), заснованої у 1907 р. Нині її фонди нараховують понад 120 тис. примірників книг з історії, культури, літератури та мовознавства всіх східноєвропейських країн. Тут зібрана значна кількість львівських видань кінця XIX – початку XX ст., зарубіжні та радянські праці міжвоєнного та повоєнного періоду, а також сучасні дослідження. Щодо періодичних видань, то серед 1507 назв журналів, присутніх у каталозі, 157 назв російською, 140 – польською та 83 – українською мовами. Загалом у Головній університетській бібліотеці і бібліотеці Східноєвропейської історії та славістики зібрана чи не найбільша колекція україніки в Австрії, значну частку якої становлять публікації віденських науковців.

Зацікавлення українською тематикою у стінах Віденського університету з'явилося у другій половині XIX ст. завдяки керівнику кафедри славістики Франьо Міклошичу, який довів лінгвістичні відмінності української мови від решти слов'янських, а також Ватрославу Ягічу, що виокремив українознавчі дослідження в один із напрямів славістики Австрії. У першій половині XX ст. україністика стає предметом наукового вивчення на Семінарі східноєвропейської історії за керівництва Костянтина Іречека та Ганса Уберсберга. У повоєнний період українознавчі

студії у Віденському університеті перебувають на маргінесі, і лише поява на політичній карті Європи незалежної України відродила інтерес до української історії та культури у науковому середовищі Відня. Про повноцінні українознавчі студії у Віденському університеті можна говорити лише з 90-х рр. ХХ ст.: а саме, 16 жовтня 1997 р. з ініціативи професора Петра Кононенка (Інститут українознавства) та академіка Ярослава Яцківа (Український Міжнародний комітет з питань науки та культури НАН України) в Інституті славістики Віденського університету за сприяння професора Юліане Бестерс-Ділгер було відкрито курс україністики (Мегела, 3 досвіду культурно-просвітницького), а в 1998 р. австрійський Інститут східноєвропейської історії Віденського університету очолив знаний україніст, зарубіжний член НАН України – професор Андреас Каппелер (Каппелер, Мені залежало на тому). Сьогодні директором Інституту славістики Віденського університету є видатний україніст, а з 2013 р. ще й президент Міжнародної асоціації україністів, професор Міхаель Мозер, а його заступником – професор Алоїз Вольдан, з 2016 р. «Почесний доктор» (Doctor Honoris Causa) Львівського національного університету ім. І. Франка. Наукова спадщина віденських україністів сповна представлена у фондах університетської бібліотеки.

Для бібліографічного аналізу німецькомовну україніку у Головній університетській бібліотеці та бібліотеці Східноєвропейської історії та славістики слід структурувати так: 1) дисертації та магістерські роботи, 2) монографії, 3) статті та рецензії, 4) загальні праці.

Бібліотека Віденського університету володіє унікальним фондом дисертацій та магістерських робіт з українознавчої проблематики (Додаток). Серед них низка досліджень українських авторів, присвячених національно-політичним рухам українців у Галичині, греко-католицькій церкві та українській іміграції у Відні:

- Іван Німчук «Перша українська політична еміграція і її роль у українському відродженні» (Nimčuk, 1923),
- Михайло Яремко «Боротьба галицьких українців за своє представництво у Віденському парламенті з 1848 р., особливо у 1905 – 1907 рр.» (Jaremko, 1944),
- Богдан Старух «Боротьба галицьких українців за право на самовизначення у старій Австрії у 1772 – 1918 рр.» (Staruch, 1948),
- Микола Вацук «Розвиток національно-політичних ідей І. Франка та його змагання за їх утвердження» (Wacyk, 1948),
- Єлизавета Оленчук «Українці у віденській політиці та журналістиці (1914 – 1918)» (Olentschouk, 1998),
- Ольга Кмута «Духовність у підпіллі: пасторальна діяльність ордену Василіан в Українській греко-католицькій церкві в період комуністичного гніту (1946 – 1991)» (Kmuta, 2017).

Прикметно, що авторами дослідницьких робіт з україніки, зібраних у фондах бібліотеки, є не лише українські науковці, яким ця проблематика близька, але й зарубіжні дослідники. Зокрема, Ганс-Дітер Комп «Комуністична релігійна політика щодо української греко-католицької церкви з 1944 року» (Komp, 1979), Андреа-Клаудія Лічка «Українці, як нація і як меншина, між двома світовими війнами» (Litschka, 1998).

В огляді фундаментальних видань україніки, зібраних у фондах бібліотеки Віденського університету, відзначимо одну з найперших німецькомовних праць з історії України Йогана Крістіана фон Енгеля «Історія України та українського козацтва, а також королівства Галіції та Володимерії» (Engel, 1796) та німецькомовні праці українських дослідників, які мають бібліографічну цінність – Мирон Кордуба «Територія і населення України: географічно-статистичний звіт» (Korduba, 1919), Остап Грицай «Українці і оборона Відня 1683 р.» (Hryzaj, 1934), Іван Мірчук «Історія української культури» (Mirčuk, 1957).

Щодо тематики найновіших надходжень україніки, то це праці, присвячені проблемам націєтворення, російсько-українським взаємовідносинам, історії Галичини, історії церкви в Україні та локальній історії. У фондах бібліотеки зібрано чи не всі публікації проф. А. Каппелера, найзнаковіші з-поміж них: «Росія як поліетнічна імперія» (Kappeler, 2001) у 2005 р. перекладена українською, «Тяжкий шлях до нації: вступ до нової історії України» (Kappeler, 2003), «Росія і Україна: сполучені біографії та історії» (Kappeler, 2012). У згаданих працях дослідник аналізує

еволюцію російської імперської національної політики впродовж останніх кількох століть і доходить висновку, що Україну не можна називати російською колонією, оскільки класичну дефініцію колоніалізму, недоцільно застосовувати до російсько-українських взаємовідносин. Проблеми російсько-українських антагонізмів аналізуються науковцем і в найновішій монографії «Нерівні брати: росіяни та українці від середньовіччя до сьогодні» (Kappeler, 2017). Власне складні історичні контакти українців та росіян, у яких з XVIII ст. проявляється асиметрія у стосунках, якнайкраще пояснюють суть російсько-українського конфлікту, що розпочався у 2014 р. з анексії Криму та окупації південно-східного промислового регіону України Росією. Ключова думка, домінантна у працях А. Каппелера – Україна має власну роль на ментальній карті Європи.

Величезною заслугою проф. А. Каппелера є формування наукового середовища німецькомовних україністів-істориків. У кьолнський період наукової діяльності (1982 – 1998) А. Каппелер дав путівку в наукове життя – Гвідо Гаусманну, Анні-Вероніці Вендланд та Тані Пентер, а у Відні разом з Алоїзом Вольданом та Кристофом Августинівичем у 2006 р. започаткував докторантський проект «Австрійська Галичина та її багатокультурна спадщина», найуспішнішим випускником якого став Борріес Кузamani. Науковий доробок згаданих україністів добре представлений у фондах бібліотеки:

- Гвідо Гаусманн, Андреас Каппелер «Україна: сучасність та історія нової держави» (Hausmann, 1993),
 - Його ж «Університет та міське товариство в Одесі (1865 – 1917): соціальна та національна самоорганізація на периферії Російської імперії» (Hausmann, 1998). Оpubлікована дисертація, захищена у 1995 р.,
 - Анна Вероніка Вендланд «Русофіли в Галичині: українські консерватори між Австрією та Росією (1848 – 1915)» (Wendland, 2001). Оpubлікована дисертація, захищена у 1997 р, у 2000 р. її було відзначено премією Теодора Епштайна, як найкраще дослідження у царині східно-європейської проблематики,
 - Таня Пентнер «Одеса 1917 р. Револуція на периферії. Вступ до історії східної Європи» (Pentner, 2000),
 - Її ж «Вугілля для Сталіна і Гітлера. Робота та життя на Донбасі у 1929 – 1953 pp.» (Penter, 2010),
 - Кристоф Августинівич, Андреас Каппелер «Галицький кордон 1772 – 1867. Комунікація чи ізоляція?» (Augustynowicz, Kappeler, 2007),
 - Борріес Кузamani «Броди. Галицьке прикордонне місто у XIX ст.» (Kuzmanu, 2011),
 - Алоїз Вольдан «Іван Франко та єврейське питання у Галичині: міжкультурні зустрічі та динаміка в роботі українського письменника» (Woldan, 2016).
- У фондах бібліотеки зберігається багато україніки теологічного характеру:
- Едуард Вінтер «Візантія та Рим у боротьбі за Україну (955 – 1939 pp.)» (Winter, 1942),
 - Джоан Мадей «Церква між сходом і заходом: вступ до історії української та білоруської церкви» (Madey, 1969),
 - Дмитро Злепко «Українська католицька церква: православне походження, римська приналежність» (Zlerko, 1991),
 - Міхаель Кунцлер «Архирейський протокол: вступ до єпископської літургії у візантійському обряді греко-католицької церкви в Україні» (Kunzler, 1998),
 - Тарас Шагала «Католицька та православна церкви в Україні: заклик до єкуменізму» (Chagala, 2005),
 - Рікарда Вулпіус «Націоналізація релігії: русифікаційна політика та українське державне будівництво (1860 – 1920)» (Vulpius, 2005),
 - Андрій Михайленко ««Per aspera ad astra» ідея єдності у богословській та пасторальній діяльності Йосифа Сліпого (1892 – 1984). Історичне дослідження» (Mykhaleuko, 2009),
 - Бернадетта Войтовіч-Губер «Батьки нації: греко-католицьке духовенство в процесі націєтворення галицьких русинів (1867 – 1918)» (Wójtowicz-Huber, 2015).

Фонди університетської бібліотеки мають великі зібрання праць з історії суспільно-політичних рухів у Галичині та на Волині, а також терору в часи Голодомору. Найновіші з-поміж них:

- Петер Фесслер «Lemberg – Lwów – Lviv: місто на перетині європейських культур» (Fäßler, 1995),
- Керстін Сюзанна Джобст «Між інтернаціоналізмом та націоналізмом: польські та українські соціал-демократи в Галичині (1890 – 1914). Вступ до питання національної ідентичності в Габсбурзькій монархії» (Jobst, 1996),
- Дітер Кюн «Моцарт у Галичині» (Kühn, 2008),
- Дітлінд Гюхткер «Історія як вистава: політичні рухи в Галичині в 1900 р.» (Hüchtker, 2014),
- Стефанія Вайсманн «Потенціал периферії: Леопольд фон Захер-Мазох (1836 – 1895) та Галичина» (Weismann, 2017),
- Корнелія Шенке «Національна держава та національне питання. Поляки та українці на Волині у 1921 – 1939 рр.» (Schenke, 2004),
- Дмитро Злепко «Голодомор в Україні: Секретний геноцид Сталіна 1932 – 1933 рр. До 7 млн. українських селян у дзеркалі секретних документів Міністерства закордонних справ Німеччини (документи з фондів Політичного архіву Міністерства закордонних справ)» (Zlerko, 1988),
- Гізела Шварце «Мова жертв: листи з Росії та України про примусову працю як історіографічне джерело» (Schwarze, 2005).

Німецькомовна україніка в періодичних виданнях – це статті та рецензії на сторінках, передусім «Die Ukraine», «Ukrainische Kulturberichte», «Österreichische Osthefte», «Wiener Slavistisches Jahrbuch», «Jahrbücher für Geschichte Osteuropas», «Zeitschrift für Ostmitteleuropaforschung». Виокремимо лише деякі публікації:

- Дмитро Дорошенко «Король Ян III і українське питання (1674 – 1675)» (Dorošenko, 1936: 464–466),
- Лео Білас «Філософія історії та ідеології історико-політичної концепції М. Грушевського» (Bilas, 1956: 262–292),
- Керстін Сюзанна Джобст «Марксизм і націоналізм: Юліан Бачинський та його концепція незалежності України «Ukraina Irredenta» (1895/96)» (Jobst, 1997: 31–47),
- Анна Вероніка Вендланд «Галичина: захід чи схід, схід чи захід. Наближення українського прикордонного ландшафту» (Wendland, 2000: 389–421).

З переліку загальних праць, представлених у фондах університетської бібліотеки, слід відзначити найновіші синтети з історії та культури України:

- Франк Гольчевські «Історія України» (Golczewski, 1993),
- Петер Джордан, Андреас Каппелер «Україна: географія – етнічна структура – історія – мова та література – культура – політика – освіта – економіка – право» (Jordan, Kappeler, 2000),
- Керстін Сюзанна Джобст «Історія України» (Jobst, 2010).

Висновки. Підсумовуючи, можемо стверджувати, що німецькомовна україніка становить значну частку фондів історичної україніки бібліотеки Віденського університету і представлена як науковою спадщиною українських дослідників, так і працями зарубіжних науковців, у тому числі віденських україністів. Щодо тематики досліджень, зібраних у фондах Головної університетської бібліотеки та бібліотеки Східноєвропейської історії та славістики, то це – суспільні рухи та політична боротьба в Галичині наприкінці XIX – на початку XX ст., історія церкви в Україні, російсько-українські взаємовідносини, процеси націєтворення, соціально-економічна та локальна історія.

Додаток

- Віктор Чилак «Виникнення руської держави, з особливим поглядом на похід русичів на Константинополь у 860 р. Історико-критичне дослідження» (Chylak, 1908),
- Еріх Георг Кутцнер «Українські поселення» (Kutzner, 1922),
- Михайло Скорик «Семен Палій, білоцерківський полковник» (Skoryk, 1923),

- Мозес Бергманн «Польсько-русинські антагонізми в Галичині» (Bergmann, 1924),
- Микола Кузняк «Шляхта та селяни у Галичині в XV ст.» (Kuzniak, 1924),
- Володимир Кисілевський «Українська шляхта XVII ст.» (Kysylevskij, 1924),
- Нухім Русс «Польсько-українські антагонізми в Австрії у 1867 – 1906 pp.» (Russ, 1925),
- Ірена Левіцька «1848 рік і українці в Австрії» (Levicka, 1925),
- Файг Апісдорф «Ремісничі майстерні та цехи в середньовічному Львові» (Apisdorf, 1925),
- Маркус Гайден «1847 р. в Галичині» (Heiden, 1927),
- Борис Крупницький «Йоганн Крістіан фон Енгель та історія України» (Krupnickij, 1931),
- Михайло Антонович «Україна в Російській імперії (1764 – 1847)» (Antonowitsch, 1942),
- Петро Мельник «Український сільськогосподарський кооператив у Галичині» (Melnik, 1944),
- Михайло Томич «Українська католицька церква: історія та сьогодення» (Tomysch, 1999),
- Томас Мохаріч «Русинська військова термінологія у Габсбурзькій монархії» (Mocharitsch, 2010),

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

Відомий славіст, популяризатор україністики в Європі та світі, професор Віденського університету Алоїз Вольдан став Почесним доктором (Doctor Honoris Causa) Львівського університету. URL:www.lnu.edu.ua/vidomuj-slavist-populyaryzator-ukrajinystryky-v-evropi-ta-sviti-profe...

Каппелер, Мені залежало на тому – Каппелер А. Мені залежало на тому, щоб українці були на ментальній карті Європи. Це – мій моральний імператив. URL:uamoderna.com/jittepis-istory/kappeler

Мегела, З досвіду культурно-просвітницького – Мегела І. З досвіду культурно-просвітницького та суспільного життя української громади в Австрії (90-і роки XX ст.) URL:www.korekta-vk.com/pres-kafe/avtory/megela/4-2

Міжнародна асоціація україністів URL:www.mau-nau.org.ua

Потульницький, 1999 – Потульницький В. Огляд фондів україніки архівів і бібліотек Відня // Українсько-австрійські культурні взаємини другої половини XIX – початку XX століття / Національна комісія з питань повернення в Україну культурних цінностей; Посольство Австрійської Республіки в Україні; Чернівецька міська рада; Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України. Київ-Чернівці, 1999. С. 60–70.

Ричков, 1993 – Ричков. 1993 – Україніки в збірках Австрії. Бібліотеки, архіви, музеї: Попередній довідник / Уклав П. Ричков; відп. ред. П. Сохань; наук. ред. Г. Сварник. АН України. Археографічна комісія, Інститут української археографії. К. 1993. 54 с.

Antonowitsch, 1942 – Antonowitsch M. Ukraine im Russischen Reiche (1764 – 1847). Geistesgeschichtliche Studie. Wien. 1942. 246 S.

Apisdorf, 1925 – Apisdorf C. F. Das Handwerke und die Handwerkerzünfte im mittelalterlichen Lemberg. Wien. 1925. 137 Bl.

Augustynowicz, Kappeler, 2007 – Augustynowicz K., Kappeler A. Die galizische Grenze 1772 – 1867. Kommunikation oder Isolation? Wien. 2007. 245 S.

Bergmann, 1924 – Bergmann M. Der polnisch-ruthenische Antagonismus in Galizien. Wien. 1924. 137 Bl.

Bilas, 1956 – Bilas L. Geschichtsphilosophische und ideologische Voraussetzungen der geschichtlichen und politischen Konzeption M. Hruševskýjs // Jahrbücher für Geschichte Osteuropas. 1956. Vol. 4(3). PP. 262–292.

Chagala, 2005 – Chagala T. Die katholischen und orthodoxen Kirchen in der Ukraine: Plädoyer für ein ökumenisches Miteinander. Ostfildern: Schwabenverlag, 2005. 223 S.

Chylak, 1908 – Chylak V. Über den Ursprung des russischen Staates mit besonderer Berücksichtigung des Russenangriffes auf Constantinopel im Jahre 860. Eine historisch-kritische Untersuchung. Wien. 1908. 104 Bl.

Dorošenko D. Król Jan III a sprawa Ukrainy 1674 – 1675 (König Johann III. und die ukrainische Frage 1674 – 1675) by Janusz Woliński // Jahrbücher für Geschichte Osteuropas. 1936. vol. 1. № 3. PP. 464–466.

Engel, 1796 – Engel von J. C. Geschichte der Ukraine und der ukrainischen Kosaken, wie auch der Königreiche Halitsch und Wladimir. Johann-Jacob Gebauer. 1796. 709 S.

Fäßler, 1995 – Fäßler P. Lemberg–Lwów–Lviv: eine Stadt im Schnittpunkt europäischer Kulturen. Köln: Wien [u.a.]: Böhlau, 1995. 207 S.

Golczewski, 1993 – Golczewski F. Geschichte der Ukraine. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1993. 335 S.

- Hausmann, 1993 – Hausmann G. Ukraine: Gegenwart und Geschichte eines neuen Staates. Baden-Baden: Nomos-Verl.-Ges., 1993. 402 S.
- Hausmann, 1998 – Hausmann G. Universität und städtische Gesellschaft in Odessa, 1865 – 1917: soziale und nationale Selbstorganisation an der Peripherie des Zarenreiches. Stuttgart: Steiner, 1998. 699 S.
- Heiden, 1927 – Heiden M. Das Jahr 1847 in Galizien. Wien. 1927. 142 Bl.
- Hryzaj, 1934 – Hryzaj O. Die Ukrainer und die Befreiung Wiens 1683: im Auftrag und im Verlag der Literarischen Sektion des Exekutivkomitees der Ukrainischen Vereine in Österreich. Wien. 1934. 31 S.
- Hüchtker, 2014 – Hüchtker D. Geschichte als Performance: politische Bewegungen in Galizien um 1900: Frankfurt am Main [u.a.]: Campus-Verlag, 2014. 386 S.
- Jaremko, 1944 – Jaremko M. Der Kampf der galizischen Ukrainer um ihre Vertretung im Wiener-Parlament seit 1848, insbesondere in den Jahren 1905 – 1907. Wien. 1944. 236 Bl.
- Jobst, 2010 – Jobst K. S. Geschichte der Ukraine. Stuttgart: Reclam, 2010. 256 S.
- Jobst, 1996 – Jobst K. S. Marxismus und Nationalismus: Julijan Bačynskyj und die Rezeption seiner «Ukraina Irredenta» (1895/96) als Konzept der ukrainischen Unabhängigkeit // Jahrbücher für Geschichte Osteuropas. 1997. № 45. PP. 31–47.
- Jobst, 1996 – Jobst K. S. Zwischen Internationalismus und Nationalismus: Die polnische und ukrainische Sozialdemokratie in Galizien von 1890 bis 1914. Ein Beitrag zur Nationalitätenfragen im Habsburgerreich. Hamburg, 1996. 737 S.
- Jordan, Kappeler 2000 – Jordan P. Kappeler A. Lukan W. Vogl J. Ukraine: Geographie – ethnische Struktur – Geschichte – Sprache und Literatur – Kultur – Politik – Bildung – Wirtschaft – Recht. Österreichisches Ost- und Südosteuropa Institut. Wien [u.a.]. 2000. 838 S.
- Kappeler, 2003 – Kappeler A. Der schwierige Weg zur Nation: Beiträge zur neueren Geschichte der Ukraine. Wien [u.a.]: Böhlau, 2003. 214 S.
- Kappeler, 2001 – Kappeler A. Rußland als Vielvölkerreich: Entstehung, Geschichte, Zerfall. München: C. H. Beck, 2001. 400 S.
- Kappeler, 2012 – Kappeler A. Russland und die Ukraine. Verflochtene Biographien und Geschichten. Wien: Böhlau-Verlag, 2012. 395 S.
- Kappeler, 2017 – Kappeler A. Ungleiche Brüder. Russen und ukrainer vom Mittelalter bis zur Gegenwart. München. 2017. 272 S.
- Kysylevskyj, 1924 – Kysylevskyj V. Der ukrainische Adel des XVII Jh. Monographische Skizzen. 1924. 94 Bl.
- Kmuta, 2017 – Kmuta O. Spiritualität im Untergrund: die pastorale Tätigkeit des Basilianerordens in der Ukrainischen Griechisch-Katholischen Kirche in der Zeit der kommunistischen Unterdrückung (1946 – 1991). Wien. 2017. 261 S.
- Komp, 1979 – Komp H. D. Die kommunistische Religionspolitik gegenüber der unierten griechisch-katholischen Kirche der Ukraine seit 1944. München. 1979. 72 S.
- Korduba, 1919 – Korduba M. Territorium und Bevölkerung der Ukraine: (ein geographisch-statistischer Beitrag). Wien: Verl. – Wistnyk Žytia, 1919. 31 S.
- Krupnickij, 1931 – Krupnickij B. Johann Christian von Engel und die Geschichte der Ukraine. Berlin, 1931. 53 S.
- Kühn, 2008 – Kühn D. Ein Mozart in Galizien: erzählte Geschichte. Frankfurt am Main: Fischer – Taschenbuch – Verl, 2008. 473 S.
- Kunzler, 1998 – Kunzler M. Archieratikon: Einführung in Geist und Gestalt der bischöflichen Liturgie im byzantinischen Ritus der griechisch-katholischen Kirche der Ukraine. Paderborn: Bonifatius, 1998. 461 S.
- Kutzner, 1922 – Kutzner E. G. Ukrainische Siedlungen. Berlin, 1922. 52 S.
- Kuzmany, 2011 – Kuzmany B. Brody. Eine galizische Grenzstadt im langen XIX. Jahrhundert. Wien – Köln – Weimar: Böhlau - Verlag, 2011. S. 406.
- Kuzniak, 1924 – Kuzniak M. Der Adel und die Bauern in Galizien XV Jh. Wien. 1924. 118 Bl.
- Levicka, 1925 – Levicka I. Das Jahr 1848 und die Ukrainer in Österreich. Wien. 1925. 163 Bl.
- Litschka, 1998 – Litschka A. C. Die Ukrainer als Nation und Minderheit zwischen den beiden Weltkriege. Wien, Univ., Dipl.-Arb. 1998. 125 Bl.
- Madey, 1969 – Madey J. Kirche zwischen Ost und West: Beiträge zur Geschichte der Ukrainischen und Weißruthenischen Kirche. München: Logos-Verlag, 1969. 239 S.
- Magocsi, 1980 – Magocsi P. R. Vienna as a resource for Ukrainian studies: with special reference to Galicia.-Cambridge, Mass., 1980. PP. 610–626.
- Melnyk, 1944 – Melnyk P. Das ukrainische landwirtschaftliche Genossenschaftswesen in Galizien. Wien. 1944. 103 Bl.

- Mirčuk, 1957 – Mirčuk I. Geschichte der ukrainischen Kultur. München: Isar – Verlag, 1957. 284 S.
- Mocharitsch, 2010 – Mocharitsch T. Ruthenische Militär Terminologie in der Habsburgermonarchie. Wien. 2010. 126 S.
- Mykhaleyko, 2009 – Mykhaleyko A. «Per aspera ad astra»: der Einheitsgedanke im theologischen und pastoralen Werk von Josyf Slipyj (1892 – 1984): eine historische Untersuchung. Würzburg: Augustinus-Verlag, 2009. 452 S.
- Nimčuk, 1923 – Nimčuk I. Die erste ukrainische politische Emigration und ihre Rolle in der ukrainischen Wiedergeburt. Wien. 1923. 125 Bl.
- Olentschouk, 1998 – Olentschouk E. Die Ukrainer in der Wiener Politik und Publizistik 1914 – 1918. Wien, Univ., Diss., 1998. 310 Bl.
- Penter, 2000 – Penter T. Odessa 1917. Revolution an der Peripherie. Beiträge zur Geschichte Osteuropas. Köln: Wien [u.a.]: Böhlau, 2000. 469 S.
- Penter, 2010 – Penter T. Kohle für Stalin und Hitler. Arbeiten und Leben im Donbass 1929 bis 1953. Essen: Klartext, 2010. 460 S.
- Russ, 1925 – Russ N. Der polnisch-ukrainische Antagonismus in Österreich in den Jahren 1867 – 1906. Wien, 1925. 122 Bl.
- Skoryk, 1923 – Skoryk M. Semen Palij: Oberst von Bila Cerkwa. Wien, Univ. Diss., 1923 135 Bl.
- Schenke, 2004 – Schenke C. Nationalstaat und nationale Frage. Polen und die Ukrainer in Wolhynien 1921 – 1939. Hamburg-München: Dolling und Galitz Verlag, 2004. 476 S.
- Schwarze, 2005 – Schwarze G. Die Sprache der Opfer: Briefzeugnisse aus Russland und der Ukraine zur Zwangsarbeit als Quelle der Geschichtsschreibung. Essen: Klartext, 2005. 331 S.
- Staruch, 1948 – Staruch B. Der Kampf der galizischen Ukrainer um ihr Selbstbestimmungsrecht im alten Österreich. 1772 – 1918. Innsbruck. 1948. 177 Bl.
- Tomytsch, 1999 – Tomytsch M. Die Ukrainische-katholische Kirche in der Geschichte bis heute. Wien, Univ., Dipl.-Arb., 1999. 58 Bl.
- Vulpus, 2005 – Vulpus R. Nationalisierung der Religion: Russifizierungspolitik und ukrainische Nationsbildung 1860 – 1920. Wiesbaden: Harrassowitz, 2005. 475 S.
- Wacyk, 1948 – Wacyk N. Die Entwicklung der nationalpolitischen Ideen Iwan Frankos und seine Kämpfe für sie. Wien. 1948. 103 S.
- Weismann, 2017 – Weismann S. Das Potenzial der Peripherie: Leopold von Sacher-Masoch (1836 – 1895) und Galizien. Göttingen: V & R unipress. Vienna University Press., 2017. 334 S.
- Wendland, 2001 – Wendland A. V. Die Russophilen in Galizien: ukrainische Konservative zwischen Österreich und Rußland, 1848 – 1915. Wien: Verl. d. Österr. Akad. d. Wiss., 2001. 644 S.
- Wendland, 2000 – Wendland A. V. Galizien: Westen des Ostens, Osten des Westens. Annäherung an eine ukrainische Grenzlandschaft // Österreichische Osthefte. 2000. № 42. H. 3/4, PP. 389–421.
- Winter, 1942 – Winter E. Byzanz und Rom im Kampf um die Ukraine: 955 – 1939. Leipzig: Harrassowitz, 1942. 227 S.
- Wójtowicz-Huber, 2015 – Wójtowicz-Huber B. Väter der Nation: die griechisch-katholische Geistlichkeit im Nationalisierungsprozess der galizischen Ruthenen (1867 – 1918). Hamburg: Kovač, 2015. 384 S.
- Woldan, 2016 – Woldan A. Ivan Franko und die jüdische Frage in Galizien: interkulturelle Begegnungen und Dynamiken im Schaffen des ukrainischen Schriftstellers. Göttingen: V&R unipress: Wien: Vienna University Press, 2016. 135 S.
- Zlepko, 1988 – Zlepko D. Der ukrainische Hunger-Holocaust: Stalins verschwiegener Völkermord 1932/33 an 7 Millionen ukrainischen Bauern im Spiegel geheimgehaltener Akten des deutschen Auswärtigen Amtes; eine Dokumentation; aus den Beständen des Politischen Archivs im Auswärtigen Amt. Bonn-Sonnenbühl: Wild., 1988. 309 S.
- Zlepko, 1991 – Zlepko D. Die Ukrainische Katholische Kirche: orthodoxer Herkunft, römischer Zugehörigkeit. München: Oldenbourg, 1991. 62 S.

REFERENCES

- Potulnyskyi-Potulnyskyi V. Ohliad fondiv ukrainiky arkhiviv i bibliotek Vidnia [A review of the Ukrainian Studies funds in the archives and libraries of Vienna] // *Ukrainsko-avstrijski kulturni vzaiemny druhoi polovyny XIX – pochatku XX stolittia / Natsionalna komisiiia z pytan povernenniv Ukrainu kulturnykh tsinnosti; Posolstvo Avstrijskoi Respubliki v Ukraini; Chernivetska miskarada; Instytut mystetstvoznavstva, folklorystyky ta etnologii im. M. T. Rylskoho NAN Ukrainy. Kyiv Chernivtsi, 1999. S. 60–70. [in Ukrainian]*
- Rychkov, 1993 – *Ukrainika v zbirkakh Avstrii. Biblioteky, arkhivy, muzei: Poperednii dovidnyk [Ukrainian studies in Austrian collections. Libraries, archives, museums: An introductory guide] / Uklav P. Rychkov; vidp.*

- red. P. Sokhan; nauk. red. H. Svarnyk. AN Ukrainy. Arkheohrafichna komisiiia, Instytut ukrainskoi arkheohrafi. K. 1993. 54 s. [in Ukrainian]
- Antonowytsh, 1942 – Antonowytsh M. [Ukraine in the Russian Empire (1764 - 1847)]. Vienna, 1942. 246 S. [in German]
- Apisdorf, 1925 – Apisdorf C. F. [Artisans' workshops and and guilds in mediaval Lviv.] Wien. 1925. 137 Bl. [in German]
- Augustynowicz, Kappeler, 2007 – Augustynowicz K., Kappeler A. [The Galician border of 1772 – 1867. Communication or isolation?]Wien. 2007. 245 S. [in German]
- Bergmann, 1924 – Bergmann M. [Polish-Ruthenian antagonisms in Galicia.] Wien. 1924. 137 Bl. [in German]
- Bilas, 1956 – Bilas L. [The philosophy of history and ideology of M. Hrushevskiy's historical-political concept] // *Jahrbücher für Geschichte Osteuropas*. 1956. Vol.4(3). PP. 262–292. [in German]
- Chagala, 2005 – Chagala T.[Catholic and Orthodox churches in Ukraine: an appeal to ecumenism] Ostfildern: Schwabenverlag, 2005.223 S. [in German]
- Chylak, 1908 – Chylak V. [The establishment of the Rus' state, with a particular vied of the campaign of the Rus' people against Konstantinople in 860. A historical-critical study.] Wien. 1908. 104 Bl. [in German]
- Dorošenko D. [King Jan III and the Ukrainian question in 1674 – 1675] // *Jahrbücher für Geschichte Osteuropas*. 1936. vol. 1. № 3. PP. 464–466.[in German]
- Engel, 1796 – Engel von J. C. [The history of Ukraine and Ukrainian Cossaks, as also of the principality of Galicia and Lodomeria.] Johann-Jacob Gebauer. 1796. 709 S. [in German]
- Fäßler, 1995 – Fäßler P. [Lemberg-Lwów-Lviv: the city at the crossing of the European cultures.] Köln: Wien [u.a.]: Böhlau, 1995. 207 S. [in German]
- Golczewski, 1993 – Golczewski F. [The history of Ukraine] Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht,1993. 335 S. [in German]
- Hausmann, 1993 – Hausmann G. [Ukraine: the contemporaneity and the history of the new state.] Baden-Baden: Nomos-Verl.-Ges.,1993. 402 S. [in German]
- Hausmann, 1998 – Hausmann G. [The University and the municipal community in Odessa (1865 – 1917): the social and national self-organization at the periferies of the Russian Empire]. Stuttgart: Steiner, 1998. 699 S. [in German]
- Heiden, 1927 – Heiden M. [1847 in [Ukrainian] Galicia.] Wien. 1927. 142 Bl.
- Hryzaj, 1934 – Hryzaj O. [The Ukrainians and the defense of Vienna]. Wien.1934. 31 S. [in German]
- Hüchtker, 2014 – Hüchtker D. [History as a Show: the political movements in [Ukrainian] Galicia in 1900]. Frankfurt am Main [u.a.]: Campus-Verlag, 2014.386 S. [in German]
- Jaremko, 1944 – Jaremko M. [The struggle of Ukrainian Galicians for their representation in the Vienna parliament from 1848, particulaly, in 1905 – 1907]. Wien. 1944. 236 Bl. [in German]
- Jobst, 2010 – Jobst K. S. [The history of Ukraine]. Stuttgart: Reclam,2010.256 S. [in German]
- Jobst, 1996 – Jobst K. S. [Marxism and nationalism: Julian Bachynsky and his concept of Ukraine's independence «Ukraina Irredenta»] // *JahrbücherfürGeschichteOsteuropas*. 1997. № 45. PP. 31–47. [in German]
- Jobst, 1996 -Jobst K. S. [Between internationalism and nationalism: Polish and Ukrainian social democrats in Galicia (1890 – 1914). An introduction to the question of national identity in the Habsburg monarchy] Hamburg, 1996. 737 S. [in German]
- Jordan, Kappeler 2000 – Jordan P. Kappeler A. Lukan W. Vogl J. [Ukraine: geography-ethnic structure-history-language and literature-culture-politics-education-economy-legislation]. Österreichisches Ost-und Südosteuropa Institut. Wien [u.a.]. 2000. 838 S. [in German]
- Kappeler, 2003 – Kappeler A. [A hard way to the nation: an introduction to the new history of Ukraine]. Wien [u.a.]: Böhlau, 2003. 214 S. [in German]
- Kappeler, 2001 – Kappeler A. [Russia as a polyethnic empire]. München: C. H. Beck, 2001. 400 S. [in German],
- Kappeler, 2012 – Kappeler A. [Russia and Ukraine: the united histories and biographies]. Wien: Böhlau-Verlag, 2012. 395 S. [in German]
- Kappeler, 2017 – Kappeler A. [Unequal brothers: Ukrainians and Russians from the Medieval times to the Contemporaneousness]. 2017. 272 S. [in German]
- Kysylevskij, 1924 – Kysylevskij V. [Ukrainian schlachta (nobility) in the XVII century] 1924. 94 Bl. [in German]
- Kmuta, 2017 – Kmuta O. [Spirituality in the underground: the Basilian Order's pastoral activity in the Ukrainian Greek-Catholic Church during the communist yoke (1946 – 1991)]. Wien. 2017. 261 S. [in German]
- Komp, 1979 – Komp H. D. [The Communist religious policy towards the Ukrainian Greek-Catholic Church since 1944]. München.1979. 72 S. [in German]

- Korduba, 1919 – Korduba M. [The territory and population of Ukraine: a geographical-statistical account]. Wien: Verl. – Wistnyk Žytia, 1919. 31 S. [in German]
- Krupnickij, 1931 – Krupnickij B. [Johann Kristian von Engel and Ukraine's history.] Berlin, 1931. 53 S. [in German]
- Kühn, 2008 – Kühn D. [Mozart in [Ukrainian] Galicia.] Frankfurt am Main: Fischer – Taschenbuch – Verl., 2008. 473 S. [in German]
- Kunzler, 1998 – Kunzler M. [A High Church Member's protocol: an introduction to the episcopal liturgy in the Byzantine rite of the Greek Catholic Church in Ukraine]. Paderborn: Bonifatius, 1998. 461 S. [in German]
- Kutzner, 1922 – Kutzner E. G. [Ukrainian settlements]. Berlin, 1922. 52 S. [in German]
- Kuzmany, 2011 – Kuzmany B. [Brody: a Galician frontier town in the XIX c.] Wien-Köln-Weimar: Böhlau-Verlag, 2011. S. 406. [in German]
- Kuzniak, 1924 – Kuzniak M. [Nobility and peasantry in [Ukrainian] Galicia in the 15th century]. Wien. 1924. 118 Bl. [in German]
- Levicka, 1925 – Levicka I. [The year of 1848 and the Ukrainians in Austria]. Wien. 1925. 163 Bl. [in German]
- Litschka, 1998 – Litschka A. C. [Ukrainians as nation and minority in the interwar period]. Wien, Univ., Dipl.-Arb. 1998. 125 Bl. [in German]
- Madey, 1969 – Madey J. [The Church between east and west: an introduction to the history of the Ukrainian and Belarus Churches]. München: Logos-Verlag, 1969. 239 S. [in German]
- Magocsi, 1980 – Magocsi P. R. Vienna as a resource for Ukrainian studies: with special reference to Galicia. Cambridge, Mass., 1980. PP. 610–626. [in German]
- Melnyk, 1944 – Melnyk P. [Ukrainian agriculture cooperative in Galicia]. Wien. 1944. 103 Bl. [in German]
- Mirčuk, 1957 – Mirčuk I. [The history of Ukrainian culture] München: Isar-Verlag, 1957. 284 S. [in German]
- Mocharitsch, 2010 – Mocharitsch T. [The Ruthenian military terminology in the Habsburg monarchy]. Wien. 2010. 126 S. [in German]
- Mykhaleyko, 2009 – Mykhaleyko A. [«Per aspera ad astra» as the idea of unity in Yosyp Slipyi's theological and pastoral activities (1892 – 1984): a historical study]. Würzburg: Augustinus-Verlag, 2009. 452 S. [in German]
- Nimčuk, 1923 – Nimčuk I. [The first Ukrainian political emigration and its role in Ukrainian revitalizing]. Wien. 1923. 125 Bl. [in German]
- Olentschouk, 1998 – Olentschouk E. [Ukrainian in the Vienna politics and journalism (1914 – 1918)]. Wien, Univ., Diss., 1998. 310 Bl. [in German]
- Penter, 2000 – Penter T. [Одеса 1917. Революція на периферії. An introduction to the history of Eastern Europe]. Köln: Wien [u.a.]: Böhlau, 2000. 469 S. [in German]
- Penter, 2010 – Penter T. [The coal for Hitler and Stalin. The work and life of the Donbas in 1929 – 1953]. Essen: Klartext, 2010. 460 S. [in German]
- Russ, 1925 – Russ N. [Polish – Ukrainian antagonisms in Austria during 1867 – 1906]. Wien, 1925. 122 Bl. [in German]
- Skoryk, 1923 – Skoryk M. [Semen Paliy, the colonel of Bila Zerkwa land] Wien, Univ. Diss., 1923. 135 Bl. [in German]
- Schenke, 2004 – Schenke C. [A national state and a national questions. Poles and Ukrainian in Volhynia in 1921 – 1939]. Hamburg-München: Dolling und Galitz Verlag, 2004. 476 S. [in German]
- Schwarze, 2005 – Schwarze G. [The language of victims: letters from Russia and Ukraine about the forced labour as a historiographical source]. Essen: Klartext, 2005. 331 S. [in German]
- Staruch, 1948 – Staruch B. [The struggle of the Galicia's Ukrainians for the right to self-determination in old Austria in 1772 – 1918]. Innsbruck. 1948. 177 Bl. [in German]
- Tomytsch, 1999 – Tomytsch M. [The Ukrainian Catholic Church: its history and contemporaneity]. Wien, Univ., Dipl.-Arb., 1999. 58 Bl. [in German]
- Vulpus, 2005 – Vulpus R. [The nationalization of religion: the policy of Russification and the Ukrainian state construction (1860 – 1920)]. Wiesbaden: Harrassowitz, 2005. 475 S. [in German]
- Wacyk, 1948 – Wacyk N. [The development of the national-state ideas: I. Franko and his craving for their establishment]. Wien. 1948. 103 S. [in German]
- Weismann, 2017 – Weismann S. [A potential of the periphery: Leopold Von Sacher-Masoch (1836 – 1895) and [Ukrainian] Galicia]. Göttingen: V & R unipress. Vienna University Press., 2017. 334 S. [in German]
- Wendland, 2001 – Wendland A. V. [Russofiles in Galicia: Ukrainian conservatives between Austria and Russia, 1848 – 1915]. Wien: Verl. d. Österr. Akad. d. Wiss., 2001. 644 S. [in German]
- Wendland, 2000 – Wendland A. V. [Galicia: West or East, East or West. The approachment of Ukrainian border zone landscape]. // Österreichische Osthefte. 2000. № 42. H. 3/4, PP. 389–421. [in German]

Winter, 1942 – Winter E. [Byzantium and Rome in the struggle for Ukraine: 955 - 1939]. Leipzig: Harrassowitz, 1942. 227 S. [in German]

Wójtowicz-Huber, 2015 – Wójtowicz-Huber B. [The fathers of a nation: the Greek-Catholic churchmen in the process of the nation creation of the Galician Ruthenians (1867 – 1918)]. Hamburg: Kovač, 2015. 384 S. [in German]

Woldan, 2016 – Woldan A. [Ivan Franko and the Jewish questions in Galicia: intercultural meetings and the dynamics in a Ukrainian writers's work]. Göttingen: V&R unipress: Wien: Vienna University Press, 2016. 135 S. [in German]

Zlepko, 1988 – Zlepko D. [The famine in Ukraine: Stalin's secret genocide of 1932 – 1933. Up to 7 000 000 Ukrainian peasants in the mirror of the German Ministry of External Affairs' secret documents (the documents of the Political archive of the External Ministry)]. Bonn-Sonnenbühl: Wild., 1988. 309 S. [in German]

Zlepko, 1991 – Zlepko D. [The Ukrainian Catholic Church: THE orthodox derivation, Roman belonging]. München: Oldenbourg, 1991. 62 S. [in German]

Mehela - Mehela I. Z dosvidu kulturno-prosvitnytskoho ta suspilnoho zhyttia ukrainskoi hromady v Avstrii (90-i roky XX st.) [From the experience of the cultural-educational life of the Ukrainian community in Austria (1990s)]. URL:www.korekta-vk.com/pres-kafe/avtory/megela/4-2 [in Ukrainian]

Vidomyi slavist, populiaryzator ukrainistyky v Yevropi ta sviti, profesor Videnskoho universytetu Aloiz Voldan stav Pochesnym doktorom (Doctor Honoris Causa) Lvivskoho universytetu. [A well-known Slavist, a popularizer of the Ukrainian studies in Europe and the world, Professor of Vienna University Aloize Voldan became the Doctor Honoris Causa of Lviv University]. URL:www.lnu.edu.ua/vidomyj-slavist-populyaryzator-ukrajinytyky-v-evropi-ta-sviti-profe. [in Ukrainian]

Mizhnarodna asotsiatsiia ukrainistiv [The International Association of Ukrainian Scholars]. URL:www.mau-nau.org.ua [in Ukrainian]

Kappeler – Kappeler A. Meni zalezhalo na tomu, shchob ukraintsi byly na mentalnii karti Yevropy. Tse – mii moralnyi imperatyv [I cared for the Ukrainians to be on the mental map. It's my moral imperative]. URL:uamoderna.com/jittepis-istory/kappeler [in Ukrainian]

Стаття надійшла до редакції 15.04.2018 р.